

Vijfpuntenplan voor de schone industrie van de toekomst

Raoul Boucke

D66

Vijfpuntenplan voor de schone industrie van de toekomst

Nederland is in 2050 klimaatneutraal. Dan verbruiken we geen fossiele brandstoffen meer en produceren we circulair. Dat is goed voor de aarde en voor onze gezondheid. In het coalitieakkoord is afgesproken dat we werken aan 60% minder CO₂-uitstoot in 2030. De industrie is verantwoordelijk voor een derde van de Nederlandse CO₂-uitstoot. Ter vergelijking: alle Nederlandse woningen zijn samen goed voor nog geen 10% van de uitstoot. Maar terwijl huizeigenaren massaal zonnepanelen leggen en energie besparen, gaat het nog veel te weinig over wat de industrie kan – en zou moeten – doen om bij te dragen aan een duurzaam Nederland.

Nederland kent zes zogenaamde ‘industrieclusters’¹. In totaal gaat het om honderden bedrijven. De twaalf grootste industriële uitstoters zijn verantwoordelijk voor bijna twee derde van de totale uitstoot van de industrie. Met normering en beprijzing worden deze bedrijven gestimuleerd om te verduurzamen. Maar dit gaat niet snel genoeg.

Nederland heeft ook in de toekomst industrie nodig. Dat is belangrijk voor onze economie en voor onze nationale en Europese strategische onafhankelijkheid ten opzichte van onder andere China en Rusland. De industrie moet dan wel schoon produceren. Ambitieuze voorlopers laten zien dat dit heel goed mogelijk is. Voor nodeloos vervuilende industrie is géén plek. Het kabinet heeft daarom aangekondigd om de 20 grootste uitstoters te begeleiden en ondersteunen bij hun verduurzaming door middel van zogenaamde maatwerkafspraken. Voor de maatwerkafspraken voor de 20 grootste uitstoters is €3 miljard gereserveerd. Gaandeweg kunnen ook andere bedrijven in aanmerking komen voor de maatwerkafspraken. In totaal is er €22 miljard voor de verduurzaming van de industrie.

---

¹ Noord- Nederland, Noordzeekanaalgebied, Rotterdam-Moerdijk, Zeeland – West-Brabant, Chemelot en overige industrie.

Afspraken met de industrie te vaag, traag en vrijblijvend

D66 vindt de maatwerkaanpak te vaag, te traag en te vrijblijvend. De afgelopen 10 jaar hebben laten zien dat de industrie geen koploper is in verduurzaming. Bedrijven zijn onduidelijk over de concrete stappen die zij willen nemen. Hier komt langzaam verandering in, maar het gaat niet snel genoeg. Er zijn ons slechts enkele grote uitstoters bekend die al voor 2050 klimaatneutraal willen zijn en daar een goed, concreet plan voor hebben liggen. De industrie moet nog meer werk gaan maken van het tegengaan van uitstoot en zorgen voor een gezonde leefomgeving. Stevige leiding vanuit de overheid is nu dus noodzakelijk. Daarom presenteert D66 een vijfpuntenplan voor de verduurzaming van de industrie.

1. Maak een plan en geef duidelijkheid over de toekomst van de industrie.

De industrie heeft veel geld en ondersteuning nodig om te verduurzamen. D66 vindt dat we moeten beginnen bij de bedrijven die noodzakelijk zijn voor Nederland. Maar welke bedrijven zijn dat? Welke bedrijvigheid moeten we koesteren om nieuwe afhankelijkheden van China en onwelgevallige regimes elders te voorkomen? En welke bedrijven hebben we juist niet nodig voor onze welvaart en onafhankelijkheid, terwijl ze wel vervuilen? Deze vragen moet het kabinet beantwoorden door middel van een visie over de toekomst van de industrie. Dan weten bedrijven waar ze aan toe zijn.

Deze visie moet op basis van de toegevoegde waarde voor onze economie en strategische onafhankelijkheid aangeven welke bedrijvigheid nodig is in het Nederland van de toekomst. In deze visie moet ook tot uitdrukking komen hoeveel industrie Nederland eigenlijk kan dragen en welke soort industrie kan aansluiten bij het energiesysteem van de toekomst – waarin het aanbod van wind- en zonne-energie wisselend zal zijn en productieprocessen daarop moeten kunnen aansluiten. In het volle en drukke Nederland, waar natuur en milieu onder druk staan, moeten we kritisch zijn op de nadelige effecten van grote vervuilende industrie op de biodiversiteit, natuur, gezondheid en ruimtegebruik. Daarbij wordt ook rekening gehouden met alle andere opgaven voor Nederland, zoals infrastructuur, klimaatadaptatie en huisvesting.

De visie over de toekomst van de industrie leidt tot een volgorde van het belang van verschillende sectoren en bedrijven. De belangrijkste bedrijven verdienen een plekje vooraan in de rij bij de verduurzaming van de industrie. Bijvoorbeeld omdat ze belangrijk zijn voor onze onafhankelijkheid. Industrie die niet van belang is voor de brede welvaart in het Nederland van de toekomst zou geen aanspraak mogen maken op de financiële steun, die immers wordt betaald uit belastinggeld. Deze industrie kan in Nederland blijven indien er – zonder overheidssteun – wordt voldaan aan alle (strengere) eisen voor duurzaamheid.

2. Kabinet neemt de leiding over het vergroenen van de industrie met aanvullende spelregels.

De huidige maatwerkaanpak gaat uit van een pro-actieve industrie en een reactieve overheid. Vanuit het principe van ‘maatwerk’ zijn er amper spelregels opgesteld. Beide zaken verdienen verbetering. D66 wil van maatwerkafspraken naar werkafspraken.

In haar brief over de verduurzaming van de industrie ² schrijft minister Adriaansens van Economische Zaken en Klimaat dat bedrijven zelf een plan voor verduurzaming mogen neerleggen en daarbij kunnen aansluiten bij hun bestaande cycli van onderhoud en vervanging. Vervolgens worden er intentieverklaringen ondertekend. Met deze aanpak geeft de minister de industrie de ruimte om op de huidige voet door te gaan: te traag en te weinig ambitieus. Voor industriële koplopers is er de onzekerheid of het wel loont om ambitieus te zijn. D66 roept het kabinet op om de leiding te nemen en de maatwerkaanpak van heldere, ambitieuze deadlines te voorzien.

Ook zijn er aanvullende spelregels nodig. In de huidige aanpak dient de industrie haar eigen verduurzamingsplannen in. Maar, de overheid mag ook wat verwachten van de industrie en zou dit aan de voorkant moeten meegeven. D66 stelt in ieder geval drie aanvullende spelregels voor:

---

² Zomerbrief maatwerkafspraken: Kamerbrief maatwerkaanpak verduurzaming industrie | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

a. Maak een (gedeeltelijke) verplichting voor aanbodgestuurde productie.

Nederland wekt steeds meer wind- en zonne-energie op. Deze bronnen zijn niet regelbaar, dat betekent dat we niet kunnen sturen op wanneer er veel aanbod van deze vormen van energie is. Maar, er valt wel te voorspellen wanneer de energie beschikbaar is. Om zo veel mogelijk duurzame energie direct te gebruiken, en daarmee ook het elektriciteitsnet optimaal te benutten, zou de industrie de productieprocessen moeten afstemmen op het energieaanbod.

b. Houd maatregelen die onder de conclusies Best Beschikbare Technieken vallen buiten de maatwerkafspraken.

Voor bedrijven geldt dat zij hun uitstoot (zowel CO₂ als andere stoffen) tot een minimum moeten beperken aan de hand van een door de EU opgestelde lijst van best beschikbare technieken. Hier wordt te weinig op gehandhaafd en ook worden de lijsten van best beschikbare technieken niet vaak genoeg geüpdatet. Er zou geen overheidssteun beschikbaar moeten zijn voor het nemen van maatregelen die volgens de afgegeven vergunning reeds verplicht zijn.

c. Kijk als eerste naar de best beschikbare energiebronnen: liever elektriciteit dan waterstof of groen gas.

Er is steeds meer schone elektriciteit beschikbaar. Met de ambities voor wind op zee en de sterke groei van zon op dak is er nu soms al sprake van een elektriciteitsoverschot. Voor waterstof en groen gas is dit in veel mindere mate het geval. Deze bronnen zullen in de toekomst waarschijnlijk in zekere mate schaars zijn. Bij verduurzaming zou de industrie daarom als eerste moeten kijken naar de mogelijkheden voor elektrificatie. Zo wordt een nieuwe afhankelijkheid van schaarse bronnen voorkomen.

3. Stel doelen voor energiebesparing en gebruik van duurzame energie in de industrie.

CO₂-reductie in de industrie behalen we het snelst door energie te besparen. Energie die je niet verbruikt, is tenslotte de schoonste energie. In de huidige energiecrisis zien we dat bedrijven hier grotendeels goed mee omgaan. Er wordt energie bespaard, terwijl de productie niet evenredig minder is. Het kabinet zou per industriecluster een

ambitieuze energiebesparingsdoel moeten stellen voor de jaren 2030, 2035, 2040 en 2050. Door te normeren, ontstaat er duidelijkheid voor de industrie. Ook biedt het perspectief voor schone, nieuwe industrie.

Naast een besparingsdoel is er ook behoefte aan een doel voor duurzaam, CO₂-vrij energieverbruik in de industrie. Hierbij is er sprake van een onderlinge afhankelijkheid tussen de afnemers van energie, waaronder de industrie, en de opwekkers van energie, bijvoorbeeld ontwikkelaars van windparken op zee. De industrie wil zeker weten dat er voldoende duurzame energie beschikbaar is voordat zij investeren in verduurzaming. De opwekkers van energie willen zeker weten dat er voldoende afnemers zijn. Momenteel verkeren alle partijen in onzekerheid omdat de overheid geen duidelijke kaders geeft. Met een doel voor duurzaam, CO₂-vrij energieverbruik voor de industrie wordt die duidelijkheid voor alle partijen geschapen. Overheid en opwekkers van duurzame energie kunnen dan gezamenlijk werken aan het snel uitbreiden van het aanbod van duurzame energie, terwijl overheid en industrie ambitieuze prestatieafspraken kunnen maken voor de afname van duurzame energie.

Op Europees niveau liggen goede voorstellen voor energiebesparing en het verbruik van duurzame energie. Het kabinet zou zich tot het uiterste moeten inspannen om ervoor te zorgen dat deze voorstellen worden omgezet in Europese regelgeving. Zo staat Nederland niet alleen in de ambities, maar kan heel Europa sneller verduurzamen.

4. Financiële steun voor vergroening: een lening die wordt omgezet in gift als de doelen worden gehaald.

De industrie moet verduurzamen. Het kabinet heeft hiervoor miljarden beschikbaar gesteld. Belastinggeld dat wordt uitgegeven aan het belonen van slecht gedrag. De industrie had tenslotte al veel verder kunnen zijn met verduurzaming als zij eerder verantwoordelijkheid had genomen. Dan waren we nu al een stuk verder geweest in het creëren van een schone industrie die D66 graag ziet. Nu hebben we haast en is er veel geld nodig om de noodzakelijke stappen te zetten.

D66 wil juist goed gedrag belonen. Daarom stelt D66 voor om de financiële steun voor de verduurzaming van de industrie voorwaardelijk te maken: een lening die wordt omgezet in een gift bij het versneld halen van de ambities. Dit vraagt om een goede aanpak van het kabinet. Hiervoor is cruciaal dat duidelijk wordt wat de ambities van de industrie minimaal moeten zijn. Dit is een taak voor een kabinet, waarbij doelen voor energiebesparing, het gebruik van duurzame energie en het terugdringen van de uitstoot en lozing van giftige stoffen nodig zijn. Bedrijven moeten vervolgens een plan indienen om te laten zien hoe ze deze ambitie waar gaan maken. De overheid maakt dan prestatieafspraken met deze bedrijven en koppelt daar de financiële steun aan. Zodra de prestatieafspraken gehaald zijn, is de financiële steun een gift. Worden de afspraken niet gehaald, dan moet de steun worden terugbetaald. Zo belonen we goed gedrag.

Voor maatregelen die onder de wettelijke energiebesparingsplicht vallen, zou helemaal geen directe financiële steun moeten komen. De maatregelen zijn binnen vijf jaar terugverdiend en moeten toch al worden genomen.

5. Stel een Nationale Waakhond Verduurzaming Industrie in en handhaaf op de energiebesparingsplicht en maatwerkafspraken.

De industrie liet zich de afgelopen jaren van zijn slechtste kant zien: zes op de tien bedrijven die de afgelopen drie jaar werden bezocht door een inspecteur voldeden niet aan de wettelijke energiebesparingsplicht³. Deze plicht houdt in dat energiebesparende maatregelen genomen moeten worden wanneer deze zich binnen vijf jaar terugverdienen. Dit levert de industrie dus ook geld op.

In Brussel wordt gewerkt aan een nationaal energiebesparingsdoel van 13% in 2030 ten opzichte van 2020. Dit vraagt, erkent ook het kabinet, om extra inspanning. Recent onderzoek van TNO laat zien dat er werk aan de winkel is⁴. TNO stelt vast dat het huidige én aangekondigde beleid niet voldoende is om de strengere Europese besparingsdoelen te halen. Dit terwijl de industrie de afgelopen decennia al uitgezonderd was van de energiebesparingsplicht.

---

³ Aanpak energiebesparing bij bedrijven faalt - Investico (platform-investico.nl)

⁴ Aanscherping doelen energiebesparing herziening EED en REPowerEU | Rapport | Rijksoverheid.nl

Daar komt bij dat het kabinet heeft besloten de glastuinbouw – eerder uitgezonderd – ook onder de besparingsplicht te laten vallen ⁵.

Dat alles vraagt om een stevige landelijke aanpak voor de grootverbruikers van onze energie. Los van het feit dat ieder bedrijf zich aan de wet moet houden, zorgt het gebrek aan energiebesparing er ook voor dat de industrie nu meer last heeft van de hoge energieprijzen dan wanneer de afgelopen jaren meer besparende maatregelen waren genomen. Het ontlopen van de wet en van gemaakte afspraken moeten vanaf nu voorkomen worden.

Nu zijn de regionale omgevingsdiensten verantwoordelijk voor de handhaving van de energiebesparingsplicht. Daarnaast zijn de omgevingsdiensten verantwoordelijk voor milieutoezicht en -handhaving op het gebied van veiligheid, luchtkwaliteit, geluid, energie, afval, asbest en bodem.

D66 pleit voor een Nationale Waakhond Verduurzaming Industrie. Deze landelijke waakhond kan expertise opbouwen en centraliseren op nationaal niveau om daadwerkelijk te handhaven op energiebesparing bij deze grote internationale bedrijven. Deze grote industrie heeft daarbij tenslotte ook een nationale impact op de klimaatdoelen. Hiermee verandert de energiebesparingsplicht van een papieren tijger in een echte plicht die bovendien geld oplevert voor de industrie.

---

⁵ Kamerbrief bij aanbieding ontwerp-Besluit vanwege actualisatie energiebesparingsplicht voor milieubelastende activiteiten | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl